Lieta Nr.A420424312
SKA-57/2016

S P R I E D U M S

Rīgā 2016.gada 7.jūlijā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnesis A.Guļāns
tiesnese V.Kūmiņa
tiesnese L.Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 30.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/ vērsās Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk – dienests) par tā faktisko rīcību, nepienācīgi nodrošinot pieteicējas transportlīdzekļa glabāšanu laikā no 2010.gada 17.novembra līdz 2010.gada 1.decembrim, un lūdza atlīdzināt transportlīdzekļa bojājumu novēršanas izmaksas un ekspertīzes izdevumus 432,79 Ls.

Ar dienesta 2012.gada 29.marta lēmumu (turpmāk – Lēmums) pieteicējas iesniegums par zaudējumu atlīdzināšanu noraidīts.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par dienesta faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu.

[3] Apgabaltiesa, izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, ar 2014.gada 30.septembra spriedumu pieteikumu daļēji apmierināja, pievienojoties pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai. Tiesas spriedums pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 11.jūlija noteikumu Nr.580 „Noteikumi par rīcību ar administratīvo pārkāpumu lietās izņemto mantu un dokumentiem", kas bija spēkā līdz 2010.gada 31.decembrim, (turpmāk – noteikumi Nr.580) 11.punktu no administratīvā pārkāpuma lietā izņemtā transportlīdzekļa izņemšanas brīža līdz tā nodošanai Nodrošinājuma valsts aģentūrai, tas ir, no 2010.gada 17.novembra līdz 2010.gada 1.decembrim, dienests bija atbildīgs par izņemto mantu, tostarp izņemtā pieteicējai piederošā transportlīdzekļa, neskartību un saglabātību.

No mantu un dokumentu apskates un izņemšanas protokola neizriet, ka transportlīdzekļa izņemšanas brīdī 2010.gada 17.novembrī tam būtu vizuāli konstatējami defekti.

Dienests ziņojumā par transportlīdzekļa tehnisko stāvokli ir norādījis, ka tas ir bez būtiskiem bojājumiem, ar saskatāmiem rūsas radītiem defektiem un nolietojumu atbilstoši automašīnas vecumam. Dienesta ziņojumā norādīts, ka izņemtā transportlīdzekļa tehniskais un vizuālais stāvoklis nofotografēts, taču šādus fotoattēlus dienests tiesai nav iesniedzis. Nav citu pierādījumu, kas saturētu ziņas par pieteicējas transportlīdzekļa tehnisko stāvokli tā izņemšanas brīdi un laika posmā līdz tā nodošanai Nodrošinājuma valsts aģentūrai.

No minētajiem pierādījumiem izriet, ka transportlīdzeklim tā izņemšanas brīdī nav konstatēti tehniskie bojājumi, izņemot iespējamus rūsas radītus bojājumus, kuru atrašanās vieta un apmērs no lietā esošajiem pierādījumiem nav identificējami.

[3.2] Transportlīdzekļa nodošanas brīdī Nodrošinājuma valsts aģentūrai transportlīdzeklim ir tikuši konstatēti tehniski bojājumi. Minēto tehnisko bojājumu esības faktu transportlīdzekļa nodošanas brīdī pieteicējai apstiprina arī pieteicējas iesniegtie fotoattēli.

Ņemot vērā, ka transportlīdzekļa izņemšanas brīdī tehniskie bojājumi tam netika konstatēti, izskatāmajā gadījumā tieši dienests kā atbildīgā iestāde noteikumu Nr.580 izpratnē ir atbildīgs par pieteicējas transportlīdzeklim radītajiem bojājumiem, kas radušies laikā no transportlīdzekļa izņemšanas līdz tā nodošanai Nodrošinājuma valsts aģentūrai.

[3.3] Ņemot vērā konstatētos apstākļus un minētos apsvērumus, secināms, ka saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmo daļu izskatāmajā gadījumā ir konstatējama objektīva saikne starp dienesta prettiesisko faktisko rīcību un zaudējumiem.

Zaudējumu apmēra pierādīšanai pieteicēja ir iesniegusi Igaunijas uzņēmuma „OU Muugiekspert" 2012.gada 2.janvāra rēķinu Nr.1, kas izdots par pakalpojumu „Ekspertīze sākotnējai tāmei" par summu 20 *euro* un „OU Muugiekspert" 2012.gada 2.janvāra Ford Club Wagon E-250 reģ. SL 62 sākotnējo tāmi par kopējo summu 595,81 *euro*. Izvērtējot „OU Muugiekspert" tāmē norādītos pieteicējas transportlīdzeklim veicamos remonta darbus (reģistrācijas numurs, dekoratīvais režģis, automašīnas pilnīga pulēšana, atslēdznieka darbi, transports Valga–Valka automašīnas novērtēšanai), atzīstams, ka minētie izdevumi ir tieši saistīti ar pieteicējas transportlīdzeklim radīto tehnisko bojājumu novēršanu. Līdz ar to secināms, ka ar pieteicējas iesniegtajiem pierādījumiem atzīstami par pierādītiem pieteicējai radītie mantiskie zaudējumi 615,81 *euro*, kas pēc Latvijas Bankas noteiktā kursa 2012.gada 2.janvārī ir 432,79 Ls.

Attiecībā uz apelācijas sūdzībā minēto, ka no lietā esošajiem pierādījumiem neizriet, ka pieteicēja ir veikusi maksājumus par transportlīdzekļa remontdarbiem, norādāms, ka pieteicēja ir transportlīdzekļa īpašniece.

[4] Par apgabaltiesas spriedumu daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu Valsts ieņēmumu dienests iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Tiesa nav konstatējusi tādus pierādījumus, no kuriem secināms, ka transportlīdzeklim bojājumi radušies dienesta bezdarbības rezultātā. Nav konstatējama cēloņsakarība starp iestādes bezdarbību un zaudējumiem.

[4.2] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka pieteicēja nav veikusi transportlīdzekļa remontu un viņai nav tiesību prasīt zaudējumu atlīdzību.

[5] Pieteicēja paskaidrojumos par kasācijas sūdzību norādījusi, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[6] Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pamatums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Par zaudējumiem ir uzskatāms personas mantas samazinājums, kas var rasties, piemēram, personas mantas bojājuma vai bojāejas gadījumā, sakarā ar izdevumiem, kas radušies tiesību aizskāruma dēļ, neiegūtiem ienākumiem un peļņu. Mantas samazinājums ir tiesību aizskāruma mantiskās sekas. Savukārt zaudējumu atlīdzināšana ir līdzeklis šo seku novēršanai, ar kura palīdzību var atjaunot pēc iespējas to mantas stāvokli, kāds būtu bijis tad, ja tiesību aizskārums nebūtu noticis (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-270/2013 6.punktu*).

[7] Transportlīdzeklis ir ķermeniska lieta, kas veido personas mantas sastāvu. Tādējādi, ja tiesību aizskāruma rezultātā tam radušies bojājumi, ir konstatējams personas mantas samazinājums – zaudējumi. Šādi zaudējumi ir atlīdzināmi tā, lai cietušais pēc iespējas varētu atjaunot mantas stāvokli pirms tiesību aizskāruma.

Tiesu praksē civiltiesiskos strīdos par zaudējumu atlīdzināšanu atzīts, ka nepieciešamo līdzekļu apmērs, lai bojātā lieta atgūtu savu iepriekšējo stāvokli, ir kritērijs, pēc kura iespējams noteikt, kādā apmērā ir noticis esošās mantas samazinājums, citiem vārdiem sakot, kādā apmērā nodarīti zaudējumi tagadējās mantas samazinājuma veidā (*sk., piem., Augstākās tiesas 2008.gada 29.oktobra spriedumu lietā Nr.SKC-332/2008*). Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 97.pantam minētais civiltiesību princips piemērojams arī izskatāmajā gadījumā.

Līdz ar to būtiski ir noskaidrot, kāds ir tiesību aizskāruma rezultātā nodarīto zaudējumu apmērs. Tomēr nav nozīmes tam, vai bojājumi faktiski ir novērsti, proti, vai transportlīdzeklim ir veikts nepieciešamais remonts.

[8] Pieteicēja zaudējumu un tā apmēra pamatošanai iesniegusi Igaunijas uzņēmuma „OU Muugiekspert" sagatavotu rēķinu un sākotnējo tāmi. Pamatojoties uz minētajiem dokumentiem, tiesa ir nospriedusi atlīdzināt pieteicējai 615,81 *euro*.

Iesniegtie dokumenti bez papildu analīzes un atbilstoša pamatojuma ir apšaubāmi kā pierādījumi zaudējumu summas pamatošanai. Tāme satur informāciju par darba un detaļu nosaukumu un cenu. Tāmē, piemērām, ir norādīts detaļas nosaukums – reģistrācijas numurs un summa 13,41, nenorādot, kāda valūtā šī summa ir. Nav saprotams, vai šo detaļu paredzēts labot vai mainīt un kāpēc veicama viena vai otra darbība. Tāmes lielākā summa (333,33) ir saistīta ar automašīnas pilnīgu pulēšanu. Tiesa nav pārbaudījusi, vai automašīnas pilna pulēšana ir cēloņsakarībā ar konstatētajiem bojājumiem, vai tāda apjoma darbi nepieciešami, lai novērstu iespējamos bojājumus. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka iesniegtā tāme ir sākotnēja, pēc kuras nosaukuma un satura redzams, ka tā sagatavota kā informācija par iespējamām izmaksām, bez detalizēta apraksta un skaidrojuma.

Tā kā izskatāmajā gadījumā ir nodarīti bojājumi transportlīdzeklim, lai noteiktu zaudējumu apmēru, ir nepieciešamas speciālas zināšanas tehnikā. Līdz ar to, ja tiesa pati nevar izvērtēt, vai automašīnai ir nepieciešami tāmē norādītie remontdarbi, tiesa var apsvērt iespēju pieaicināt speciālistu.

Tāpat atzīmējams, ka apgabaltiesa, pievienojoties rajona tiesas secinājumiem, ir atzinusi par pierādītu apstākli, ka 2010.gada 1.decembrī pieteicējas transportlīdzeklis ir nodots ar tehniskiem bojājumiem, tostarp transportlīdzekļa virsbūves krāsas bojājumiem. Tomēr 2010.gada 1.decembra pieņemšanas un nodošanas aktā, kā arī Nodrošinājuma valsts aģentūras 2011.gada 26.oktobra atbildē nav norādīts uz transportlīdzekļa virsbūves krāsas bojājumiem. Līdz ar to tiesas secinājums neatbilst lietā esošiem pierādījumiem un tiesa nav pamatojusi, kādēļ konkrētie pierādījumi ir noraidāmi.

Ņemot vērā iepriekš konstatēto, secināms, ka apgabaltiesa nav pārbaudījusi visus apstākļus un pierādījumus, kas pamato transportlīdzeklim nodarītos bojājumus un konkrētu zaudējumu apmēru. Līdz ar to spriedums atceļams daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 2.punktu, 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 30.septembra spriedumu daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Atmaksāt Valsts ieņēmumu dienestam drošības naudu 71,14 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis A.Guļāns
Tiesnese V.Krūmiņa
Tiesnese L.Slica